

ליבי במערב ואנוכי במזרח התיכון: סדר עדיפות דיפלומטי חדש לישראל

15.10.2025 | ד"ר רפאל בן לוי | written by

תקציר

מדיניות החוץ של ישראל מתמקדת באופן מסורתי במערב, בעיקר בארצות הברית, תוך הזנחת הפוטנציאל האזורי במזרח התיכון ובאפריקה. אולם מגמה זו, שהתעצבה לאור היחסים העוינים עם העולם הערבי ותחושת הקרבה התרבותית למערב, מובילה לפספוס הזדמנויות כלכליות, דיפלומטיות וביטחוניות.

הסכמי אברהם המחישו את הפוטנציאל לפתיחות האזור, אך תודעת ה"וילה בג'ונגל" עדיין מכתיבה את סדרי העדיפויות בפועל. הגישה הנוכחית משדרת ניתוק מהמרחב הגיאופוליטי האזורי ומונעת מישראל למצות את השפעתה כמעצמה אזורית וגם מעוותת אותה לשינויים ולאיומים מתפתחים. על ישראל להפנים את השתייכותה הטבעית למזרח התיכון, ולפעול מתוך עמדה של ביטחון עצמי ואסרטיביות, תוך ראייה אינטגרטיבית של האינטרסים האזוריים.

גישה אינטגרטיבית מחייבת היכרות עמוקה עם מערכות היחסים בין מדינות ערב עצמן והבנת האינטרסים שלהן. ככל שניאחז בהלכי הרוח של הפוליטיקה האזורית, נוכל ליזום יותר, לפתור בעיות בעצמנו, ולא נצטרך לרוץ לוושינגטון לשם תיווך. גישה זו אומרת שיוזמות גדולות כמו הסכם עם סעודיה או המסדרון המסחרי מהודו לאירופה, צריכות לקרות כך שכל השכנים יצאו נשכרים מהתהליך. לעומת זאת, כאשר מדינת ישראל משתפת פעולה עם שחקנים עוינים כמו קטר, שנחשבת שחקן שלילי בעיני שאר מדינות המפרץ, אנו נעשים מושא לבוז מצד האמירים והסעודים.

על מנת להנחיל את שינוי התודעה במערכת הדיפלומטית, נדרשים גם צעדים ארגוניים, ביניהם: העברת ניהול קשרים עם מדינות שאין להן יחסים דיפלומטיים עם ישראל מהמוסד למל"ל; מינוי שני שרים בתוך משרד החוץ ² שר לענייני המזרח התיכון והעולם הערבי ושר לענייני אפריקה; ושדרוג מעמד השגרירים למדינות האזור. כמו כן, יש להתעקש על קיום ביקורים רשמיים הדדיים ומיסוד ועידות בינלאומיות של מדינות האזור בישראל. לדוגמה, ועידת אפריקה בישראל פעם בחמש שנים, ועידת מדינות המזרח התיכון פעם בשנתיים.

יש להדגיש כי היכולת של ישראל למצב את עצמה במקום של הובלה דיפלומטית כמתואר במאמר זה, תלויה בכך שהיא תנצח את חמאס בעזה באופן מכריע וחד-משמעי וכן שתמצה את הדין עם מחבלי הנוח'בה. שני הצעדים האלה יוכיחו שהאסלאמיזם הסוני נמצא במחנה המפסידים ושישראל נחושה לעמוד איתן מול אויביה. פחות מכך ייתן רוח גבית לאסאלמיזם

הסוני באזור כולו ויאתגר את המשטרים שמוכנים לשתף פעולה עם ישראל.
לקריאת המאמר המלא שפורסם על ידי מכון ארגמן מוזמנים ללחוץ על הקישור.